

**NAGU, Trunsjö
VROUW MARIA
(1658)
Kontrolldyk
11.10.2004**

MUSEIVERKET
Marinarkeologiska enheten
Stefan Wessman 2004

Nauvo

Vrouw Maria

Id: 1658

Perustiedot

Tunnus: 25:22

Tyyppi: hylky (puu)

Ajoitus: 1700-luku

Ajoituskriteeri: historiallinen tieto

Suojelustatus: Kohde on luokiteltu muinaisjäännökseksi

Suojelukriteeri: uponnut 1771

Kuvaus:

Puisen purjealuksen hylky.

Yleinen kunto ja rakenteet

Hylky on noin 26 metriä pitkä ja seitsemän metriä leveä. Se on asettunut kölilleen pohjaan ja kallistunut styyrpuurin puolelle. Hylyn pystyssä olevat alamastot nousevat noin 22 - 24 metrin syvyyteen. Mastot ovat olleet kolmiosaisia ja niiden ylimmät kappaleet ovat säilyneet hylyn styyrpuurin puolella pohjalla. Samalla alueella on myös ankkuri, jonka toinen haara on kaivautunut kokonaan pohjan sisään. Toinen laivan ankkureista roikkuu edelleen paikoillaan paarpuurin parraslaidalla.

Hylyn runko antaa yleisvaikutelman hyvästä kunnosta, vain haaksirikon vauriot ja pelastustoimet näkyvät perän alueella vaurioituneina kohtina, sillä peräsin ja peräpeili puuttuvat kokonaan. Viisimetrinen peräsinpinna on osittain poikittain peräkannen päällä hylyn styyrpuurin puolella. Kannella lojuvat osat ovat uppoamisen yhteydessä irronneita rakenneosia sekä takilan kappaleita, jotka ovat ajan kuluessa romahtaneet alas. Kansitaso on pääosin kokonainen muutamia siirtyneitä kansilankkuja lukuun ottamatta. Hylyn keulaosa on erinomaisessa kunnossa. Keulapuomi on pudonnut merenpohjalle aivan keularangan viereen. Ankkuripeli on ehjä ja sen tukissa on vielä kiinni yksi vääntökanki. Molemmat laivapumput ovat edelleen pystyssä, toisessa on männän varsi vielä tallella.

Hylyn sisätiloja on tarkasteltu vain vähän. Niistä on erotettavissa keulassa sijainneet miehistön tilat, lastiruuma ja perähytti. Perän lastausaukosta näkee yhtenäisen alaruuman. Laivan keittiön sijainnin paljastaa ankkuritukin etupuolella kansitasoon ulottuva muurattu piipun hormi. Sisätilojen tarkemmat kartoitukset ovat vielä tekemättä, koska runsas tavaramäärä hylyn ruumassa estää sukeltajien pääsyn sisätiloihin. Hylky on kulttuurihistoriallisesti arvokas ja sille on määritetty halkaisijaltaan 1500metriä käsittävä suoja-alue, jonka keskipisteen muodostaa Namnlösan-niminen luoto.

Sijaintitiedot

Pkoo/YKJ: 6640535

Ikoo/YKJ: 3207540

Lat/WGS84: 59.774

Long/WGS84: 21.7876

Paikannustarkkuus: 10 - 100 m

Paikannus: Kohde on paikannettu MapInfolla

Paikannusselite: karttaliitteen mukaan

Sijainti:

Sijaitsee Namnlösa-nimisen luodonn kaakkoispuolella

Lisätiedot

Kunto:

Ilmoittaja: Koivusaari Rauno

Ilmoituspvm: 27.10.1999

Historia:

Lokakuussa 1771 upposi Jurmon lähellä Nauvon saaristossa Vrouw Maria purjealus, joka oli matkalla Amsterdamista Pietariin. Aluksen mukana upposi myös lasti, jossa uskotaan olleen keisarinna Katariina Suuren hoviin menossa olleita arvoesineitä ja tauluja. Lastin tarkka sisältö on tuntematon, mutta haaksirikosta pelastetun lastin perusteella se on sisältänyt lähes kaikkea mahdollista kukkasipuleista viulun kieliin. Tutkimushistoria (Hyllyn tutkimukset kesken)

Ensimmäiset Vrouw Marian kohtaloa koskevat arkistolähteet löysi FT Christian Ahlström Suomen kansallisarkistosta jo 1970-luvulla. Ahlström kokosi haaksirikoon liittyvät tiedot eri arkistoista ja julkaisi ne ensimmäisen kerran vuonna 1979 (Sjunkna Skepp, Lund). Keskeisin haaksirikkoa koskeva materiaali on Turun kaupunginarkiston raastuvanoikeuden pöytäkirjoista löytyvä meriselitys, johon sisältyy ote Vrouw Marian lokikirjasta sekä lista pelastetuista tavaroista. Ruotsin Riksarkivetin Diplomatica- kokoelmassa on Ruotsin ja Venäjän viranomaisten välistä aluksen etsintä- ja pelastusyrityksiä koskevaa diplomaattista kirjeenvaihtoa. Harrastajasukeltajat ovat vuosien varrella yrittäneet paikallistaa hylkyä. Kesällä 1999 Pro Vrouw Maria -nimisen yhdistyksen jäsenet löysivät hyllyn viistokaikutekniikkaa apuna käyttäen. Heidän aloitteestaan haettiin Vrouw Mariaa koskevaa tietoa myös Hollannin arkistoista. Amsterdamin notariaattiarkistosta löytyi asiakirjoja Vrouw Maria -aluksen aikaisemmista vaiheista sekä lastin vakuutuksesta. Yhdistyksen jäsenet videoivat ja valokuvasivat hylkyä sen löytymisen yhteydessä.

Syksyllä 1999 Suomen merimuseo, joka on vastuussa Suomen vedenalaisesta kulttuuriperinnöstä, palkkasi tutkijan koordinoimaan Vrouw Maria -hylkyyn liittyviä tutkimuksia. Hyllyn kenttätutkimukset aloitettiin kesällä 2000 kahden viikon tutkimusleirillä, jolloin vapaaehtoisten sukeltajien avulla dokumentoitiin hylkyä. Arkistotutkimuksia on myös jatkettu hyllyn löytymisen jälkeen.

Niiden perusteella tunnetaan Vrouw Marian kauppalastin laatu, haaksirikkotapahtuma, pelastusyritykset sekä osittain myös pelastetun tavarann kohtalo. Samoin tiedetään aluksessa olleen taidelastin summittainen koostumus huutokauppaluetteloiden sekä Clara Billen väitöskirjan (De tempel der kunst of het kabinet van den heer Braamcamp, Amsterdam 1961) perusteella.

Lähteet:

Meriarkeologian yksikön vedenalaislöytöjen rekisteri

<http://www.nba.fi/MUSEUMS/MARITIME/Vrouw.htm> (marraskuu 2001)

Metsävuori Eka 1986: Suomalaisia aarrelaivoja s. 86-98

Metsävuori Eka 1999: Vuosisatojen etsintä päättyi. Sukeltaja 4/1999, s. 6-9

Ahlström Christian 2000: Vrouw Maria ja keisarinna taulut. Viestejä syvyyksien sylistä, s. 21-71.

Koivikko Minna 2001: Kenttätutkimuksia Vrouw Marialla. Sukeltaja 5/2001, s. 37

Rekisterilinkit

Bakgrund

I samband med övriga fältarbeten i Skärgårdshavet gjordes den 11.10.2004 en rutincheck på Vrouw Maria. Avsikten var att följa upp vrakets tillstånd och samtidigt videofilma den förankringsboj som flyttade sig vid fältarbetet i maj 2004 för att underlätta en bedömning om en flyttning av bojen innan vintern var nödvändig.¹

För att underlätta genomförandet av fältarbetet hade tjänstehjälp betts av Gränsbevakningsväsendet som ställde upp med fartyget bf Telkkä med en besättning av 9 man som stödfartyg under fältarbetet. Från Marinarkeologiska enheten deltog forskningsbiträde Mari Salminen, arbetsmästare Rami Kokko och Pekka Paanasalo samt forskare Stefan Wessman.

Arbetet

Vi anlände till Vrouw Marias förlisningsplats vid 16- tiden måndagen den 11.10.2004. Genast vid ankomsten kunde konstateras att den upp- och nedstigningsboj bestående av en trålboll som lämnades kvar vid vraket våren 2004 hade försvunnit.

För att undvika ankring hölls bf Telkkä på plats med hjälp av fartygets DGPS-system medan bojen och vraket undersöktes med hjälp av bf Telkkäs ROV. ROV:n kördes ned längs den flyttade ankringsbojen till botten för att undersöka bojens tyngder/ankare. Väl vid botten kunde man konstatera att det endast var den ena av bojens två tyngder som fanns kvar. Naturstenen på 1000kg satt fortfarande i nedre ändan på bojen medan den 1600kg tunga betongvikten saknades, det enda som återstod var en brusten kättingstump. Med hjälp av ROV:s sonar mättes det nuvarande avståndet från bojens tyngd till vraket till 45 meter.

På botten fanns ett tydligt släppspår efter bojens tyngd som videofilmades i sin helhet. Vid slutet av släppspåret fanns fortfarande den 1600kg betongtyngden

¹ Se ifrågavarande fältrapport.

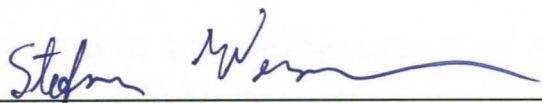
kvar i sitt ursprungliga läge. Det här visar tydligt vad det var som skedde våren 2004. Den plötsliga vindökningen gjorde att all kraft koncentrerades till den ostligaste bojen. Trycket blev för stort vilket fick till påföljd att kättingen till betongtyngden på 1600kg gick av. Efter det klarade inte naturstenen på 1000kg av att hålla fartyget utan gav efter och draggade längs botten.

Efter att bojen videofilmats videofilmades även vraket. Bägge masterna filmades nedifrån upp och inga förändringar kunde märkas. Även ankaret på vrakets babords sida vid fören hänger kvar som förut. Bland bråten som ligger på däck kunde heller inga förändringar upptäckas. På grund av den dåliga sikten vid vraket, knappt mer än en halv meter, gjordes dock ingen närmare undersökning eftersom risken för vraket bedömdes vara onödigt stor. Till sist gick ROV:n ned vid fören av vraket för att utreda vad som hänt med den upp- och nedstigningsboj som lämnades vid vraket våren 2004. Sikten nere vid botten var dock noll så försöket avbröts. På väg bort från vraket stötte dock ROV:n plötsligt på det rep som bojen suttit fast med på ca 25m djup. Genom att följa repet hittades också bojen. Bojen svävade på 18-20m djup, antagligen för att den tagit in vatten och förlorat flytkraft vilket fått till påföljd att motvikten dragit ned den i djupet. På grund av den dåliga sikten samt att mörkret redan lagt sig sändes inte en dykare ned för att hämta upp bojen utan den lämnades kvar på stället. Efter det här avslutades operationen och ROV:n togs upp ur vattnet.

Åtgärder

För tillfället är inte ankringsbojen som flyttat sig något hinder för arbetena på vraket, men för att även i fortsättningen kunna ankra tryggt på stället vid alla vindförhållanden bör bojen flyttas tillbaka och förses med en ny tyngd.

Upp- och nedstigningsbojen vid fören av vraket kommer antagligen att sjunka till botten under kommande vinter, även denna bör avlägsnas vid första möjliga tillfälle.

18.10.2004 Stefan Wessman